



היסטוריה

תוכנית ישנה – 30%

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מון השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

פרק ראשון – (50×1) – 50 נקודות

פרק שני – (50×1) – 50 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם אינו חייב לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. **מקור** – אידיאולוגיה נאצית ומימושה

א. לפניך קטע מן הספר "שיחות עם היטלר" מאת הרמן ראושנינג.

[...] התפקיד השני הוא להקים מעמד אדונים גרמני ולהשרישו היטב. זו היא המשמעות הפנימית של "הפוליטיקה בשטח המזרחי". במקום הקו המאוזן, שלפיו נחלקים גזעי אירופה כיום, צריך לבוא הקו המאונך. פירוש הדבר הוא ששכבה נבחרת גרמנית נועדה להיות מעמד אדונים באירופה, ולבסוף גם בעולם כולו. [...] נחוץ להקים מבנה חברתי חדש של גרמניה ואירופה לעתיד, נחוץ להקים שוב, מדעת, משטר מעמדות או יותר נכון משטר של הייררכייה [מְדָרְג] של עליונים ותחתונים. אכן, דבר כזה אינו ניתן להתגשם בתחום מצומצם כגרמניה, כי אם בגבולות יבשת שלמה או על פני תבל כולה. [...]

לעולם לא נגיע לפוליטיקה גדולה בלי שיהיה לנו במרכז גרעין של כוח חזק וקשה כפלדה, גרעין של שמונים או מאה מיליונים גרמנים יושבים על הקרקע! [...] על כן יהיה זה תפקידי הראשון ליצור את הגרעין הזה, אשר לא רק יעשנו לבלתי מנוצחים, כי אם גם יבטיח לנו, בבת אחת ולעולמים, את היתרון המכריע על פני כל אומות אירופה. [...] אוסטריה כלולה בתוך הגרעין הזה, הרי זה מובן מאליו, אבל גם בוהמיה ומורביה מובאות בכלל זה, וכן גם נפות המערב של פולין. [...] בכל האזורים האלה יושבים כיום בעיקר שבטי עמים נוכריים, ואם יש את ליבנו לייסד את הרייך הגדול שלנו בניי"ע לזורות, הרי חובתנו היא להרחיק משם את השבטים האלה. אין כל יסוד להימנע מזה. תקופתנו נותנת לנו את האפשרויות הטכניות לבצע תוכניות העברה כאלה באופן קל בערך. [...]

אחרים הם פני הדברים בארצות הבלטיות. יכול נוכל לגרמן את האוכלוסים האלה על נקלה, אלה הם עמים הקרובים אלינו בגזע. [...]

מובן מאליו כי זקוקים אנו לחיטה, לשמן ולעפרות המתכת של הארצות האלה. אבל מגמתנו בעיקר היא לכונן את שלטוננו לדורי־דורות ולהעמיק כל כך את שורשיו, עד כי יהיה מובטח לאלף שנים. [...]

תעודתנו היא לשעבד לנו את יתר העמים. העם הגרמני נועד להקים את מעמד האדונים החדש בעולם.

(ה' ראושנינג, שיחות עם היטלר, תרגום: מ"ז וולפובסקי, הוצאת מסדה תל אביב, 1941, עמ' 36-41)

הסבר כיצד באות לידי ביטוי **בקטע שתיים** מן המטרות של "הסדר החדש" שרצה היטלר להנהיג באירופה.

הצג על פי הקטע שניים מן הצעדים להגשמת "הסדר החדש". (30 נקודות)

ב. מהו עקרון המנהיג באידיאולוגיה הנאצית?

הסבר כיצד "ליל הסכינים הארוכות" (1934) מבטא את מימוש עיקרון זה.

(20 נקודות)

2. עליית המפלגה הנאצית לשלטון ומדיניותה כלפי היהודים

- א.** בשנים 1928-1932 נהפכה המפלגה הנאצית ממפלגה שולית למפלגה הגדולה ביותר בגרמניה. הסבר את הגורמים לכך. (25 נקודות)
- ב.** הסבר מדוע בשנים 1933-1937 יושמה בהדרגה המדיניות הנאצית כלפי היהודים. הבא בתשובתך שתי סיבות. הצג את ההדרגה הזאת באמצעות שתי דוגמאות. (25 נקודות)

3. הגטאות עד יוני 1941

- א.** הצג את תנאי החיים בגטאות עד קיץ 1941. הסבר כיצד השפיעו תנאים אלה על תפקודה של המשפחה. בסס את תשובתך על שלוש דוגמאות. (25 נקודות)
- ב.** הצג שלוש פעולות שיזמו תנועות הנוער בתקופה שלפני ביצוע "הפתרון הסופי". הסבר כיצד סייעו תנועות הנוער לחברים בהן להתמודד עם החיים בגטאות בתקופה זו. (25 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור – הלחימה של היהודים

- א. מה היו המטרות של מארגני המרד בגטאות? הסבר שני נימוקים של יהודים בגטאות נגד ההתארגנות למרד. (20 נקודות)
- ב. לפניך קטע מעדותו של אברהם פיינשטיין, שהיה פרטיזן ולאחר מכן חייל בצבא הרוסי בזמן מלחמת העולם השנייה.

כשחזרנו מהסיוור ניגשתי למפקד [הפרטיזנים] ואמרת לי: "עד כאן, אני רוצה לברוח יותר, אלא להישאר איתכם ולהילחם. אני מבין כי הצבא הרוסי מתחיל לשחרר עתה את אזור יאנוב*, עיר הולדתי. אני מעוניין להישאר כאן ולעזור לכם, כיוון שאת האזור הזה אני מכיר כהלכה". המפקד סירב, אך לא הרפיתי: "מה יאמרו אם יראו אנשים צעירים כמונו נוטשים את היער בלי להילחם?" המפקד חיך חיוך קטן. נראה שהנימוק שלי מצא חן בעיניו הוא חשב מעט ואמר לי: "אל תדאג". הוא החתים תעודה רשמית המשחררת אותנו משירות בפרטיזנים. [...]

אני וחברי גויסנו במקום [לצבא הרוסי]. נשלחנו לטירונות במחנה האימונים שבסרנה. ניגשנו למפקד המחנה וביקשנו שירכיב כיתת לוחמים יאנובאים (מן היער יאנוב). המפקד נענה לבקשתנו, ומכאן ואילך היינו לכיתת לוחמים מעיר הולדתי. ציידו אותנו בשני תת־מקלעים וברובים במרץ 1944, ולאחר שבועיים של אימונים קשים קיבלנו מדים ונשלחנו לחזית הגרמנית. [...]

היה זה ינואר 1945, והחזית עברה למערב מחוץ לתחומי רוסיה. הצבא האדום [הרוסי] התקדם בצעד ענק לעבר גרמניה. ברכבת הייתי היהודי היחיד בין אלפי גויים. לפתע שמעתי את אחד החיילים השיכורים שר שיר שחלק ממילותיו היו: "הכה ביהודים, והצל את רוסיה". השיר העציב אותי מאוד. אחרי כל מה שעבר עלי נסעתי עם עוד אלפי אנשים לנקום בגרמנים על הדברים הנוראים שעוללו ליהודים ולאירופה כולה, והנה גם כאן אני זר השנוא על הכול. [...]

במהלך האימון היינו צריכים לעבור נהר שעומק מימיו הגיע עד לצווארינו. המפקד הורה לי לחצות ראשון, ואני, ששמחתי על ההזדמנות להוכיח את עצמי, צעדתי בתוך המים, המחלקה הלכה בעקבותי, ונמלאתי גאווה – הנה יהודי קטן המוביל אחריו מחלקה של גויים.

(א' פיינשטיין, מסע חיים, [הוצאה עצמית], 1991, עמ' 35, 43)

* עיירה במזרח פולין שנכבשה על ידי הגרמנים בשנת 1941.

- הסבר כיצד באים לידי ביטוי בקטע שניים מן המניעים של לוחמים יהודים להצטרף לצבאות בעלות הברית במלחמת העולם השנייה.
- על פי הקטע, הצג קושי אחד שעיימו התמודדו לוחמים אלה, והסבר על פי מה שלמדת, מדוע היו לוחמים יהודים בסכנה גדולה יותר מלוחמים אחרים בצבאות של בעלות הברית.

(30 נקודות)

5. הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

- א. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להאמין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי. בסס את תשובתך על שלוש סיבות. (25 נקודות)
- ב. בזמן ביצוע "הפתרון הסופי" הגיעו לגטאות ידיעות על השמדת יהודים. הסבר שתיים מן הדילמות שהתעוררו בקרב חברי היודנראט בעקבות קבלת ידיעות אלה. (25 נקודות)

6. "הפתרון הסופי" ויחס האוכלוסייה המקומית אל היהודים

- א. — הצג שלושה נושאים שהועלו בוועידת ואנזה.
— הבא שני הסברים לחשיבות של ועידת ואנזה.
(30 נקודות)
- ב. המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בארצות הכיבוש עוררה תגובות שונות בקרב התושבים המקומיים.
— מדוע התגובה של רוב התושבים בארצות אלה הייתה עמידה מן הצד? בתשובתך הבא שתי סיבות.
— הצג את הקריטריונים לקבלת התואר "חסיד אומות העולם".
(20 נקודות)

בהצלחה!